

річний ялинці. Перші вірші його були надруковані в 1952 році в «Прибузькому комунарі», де він разом з Миколою Вінграновським та Олексою Різниченком відвідував літературне об'єднання, часто виступав на зборах членів студії. В цій газеті опубліковано і першу схвальну рецензію на його вірші.

Поезії А. Ярмутьського друкували журнали «Вітчизна», «Дніпро», «Жовтень», «Україна», «Москва», «Радуга», видавництва «Промінь», «Радянський письменник».

У різні часи з'являлись і рецензії на опубліковані твори.

Нова збірка поезій – це в якійсь мірі підсумок поетичного життя нашого земляка. Тут, крім нових, редактор П. Іванов вмістив і доробки раніше опублікованих. Про це в анотації сказано так: «До збірки увійшли кращі вірші з його попередніх видань». Дала автор анотації дає точну, об'єктивну оцінку поетичної творчості Андрія Ярмутьського. Він пише: «Творчій манері автора притаманні емоційність і смислова наповненість образів, лірична безпосередність поетичної інтонації. ...Збірка «Довір'я» помітно відрізняється від інших книг Ярмутьського і тим, що тут вміщено найбільше віршів, де автор оспівує свій рідний прибузький край – Первомайщину. Це «А Кримка чекала», «Відгомін», «Фантазія ранньої осені», «В степах над Бугом», «Степове Побужжя», «Не охопиш навіть зором», «Повернення», «Гості», «Шепочуть трави опівночі», «Висока мить» та інші».

Зрозуміло, що творча праця поета – це не лише злеті, а й ...падіння... Безсонні ночі з творчими сумнівами, очікування єдино вірного слова, депресії тощо. Не оминув цей стан і Ярмутьського. Про що ми можемо судити з його жорновиків та й власне з самих текстів:

Ковтаю знов крутий ковток,
Замішаний на тиші.
Чи я дописую рядок,
Чи він мене допише...

Та все ж поет долає перешкоди, спротив матер'ялу, об'єктивні та суб'єктивні чинники, що заважають творчості.

Шукаю втрачену ходу,
Бо думка збилася з дороги,
І манівці беруть на роги –
Щек крок, ще мить – і я впаду.

.....
А йшов не він, а гнів посічений
Отими язиками вічними.
А може, то (здалось раптово)
Ішло оце колюче слово?..

Кому пощастило спілкуватися з митцем під час його зустрічей із земляками, той пам'ятає... Кожна із них – то щира і відверта розмова про життя, про любов до Вітчизни і вшанування людей хліборобської праці, про культурну спадщину нашого народу, роль поета і завдання поезії в суспільному житті суспільства.

На жаль, у 1996 році Андрій Ярмутьський відійшов у вічність, але залишилася його поезія – безсмертна пісня свого народу. З його благословення багато членів первомайського літоб'єднання «Зажинок» – нині відомі поети, прозаїки, журналісти. Прикро, що біографія і творчість поета вивчена недостатньо. Це одна із спроб оцінити внесок нашого земляка в українську літературу.

ЗАРОДЖЕННЯ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У МИКОЛАЄВІ

Ганна Побережець

Технологічно-економічний коледж Миколаївського національного аграрного університету, викладач
Україна, 54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9
e-mail: ann20081988@yandex.ua

Становлення багатопартійної системи в Україні має певний перелік тих чинників, які зумовили появу такого явища, до них необхідно віднести: соціальні, національні, релігійні та історичні фактори. Так, Г. Гончарук, розглядаючи початок становлення та прагнення національної незалежності

українського народу, політичних партій та організацій, до яких він відносить товариства «Просвіта», Кирило-Мефодіївське братство й ін., зазначав, що національно-визвольний рух шістдесятників, а також дисидентський рух та Українська Гельсінська Спілка склалися з найяскравіших представників, які тільки могли входити до нього: В. Чорновіл, І. Драч, А. Горська та багато ін. Ці талановиті люди виношували ідеї незалежності, збереження генофонду нації, досягнення національної цілісності. Їхня творча діяльність полягала у тому, що вони розкривали у своїх поетичних творах, драмах, романах нелегку долю українського народу, який віками боровся за незалежність. Політична партія Народний Рух України, яка стала на державотворчий шлях боротьби, спромоглася зорганізуватися й очолити визвольну хвилю українського народу за незалежність. Незважаючи на це, діячі НРУ зіткнулися з величезними труднощами на шляху розбудови державності та добробуту українського народу. Як їх подолати вони не знали.

Минуло більше двадцяти років з часу проголошення незалежності України, коли сильна і могутня воля українського народу прагнула до незалежності, свободи, до того, що закладено та повинно бути у кожній нації, – до вільної держави, яка б з часом змогла отримати організаційні форми, що відповідали б на суспільні запити населення. З усіх куточків України чутно заклики незламних українців, які вимагали законного дотримання прав українського народу, який довго страждав від їх відсутності.

Якщо пригадати сторінки історії, коли з'являються перші громадянські об'єднання, що ставили за мету визволення України, то спершу було Кирило-Мефодіївське братство. Воно започаткувало та розгалузило український визвольний рух. Уже тоді постала мета та ідеї визволення України. Перша українська «Громада» зосереджена у Санкт-Петербурзі наприкінці 1858 р. Засновниками її були П. Куліш, М. Костомаров, В. Білозерський, О. Кістяківський, П. Чубинський, Ф. Лазаревський, Т. Шевченко й ін. З часом українські «Громади» з'являються і на українських теренах у Києві, Полтаві, Чернігові, Харкові, Одесі та Єлисаветграді впродовж 1860-1870-х рр. Незважаючи на те, що «Громади» не мали затверджених політичних програм, проте вони знайшли своє місце у художніх творах, публіцистичній діяльності, наукових працях, виступаючи за українську національну ідею, об'єднуючи між собою патріотично налаштовані верстви народу, а ті, у свою чергу, залучали інших. За увесь час діяльності «Громади» зробили вагомий внесок у розвиток духовної спадщини українського народу, у вивчення її історії, культури. Можна аналізувати діяльність братств, просвіт, політичних партій, що виникли наприкінці XIX ст. (на Заході України) – на початку XX ст. (Велика Україна). Про те, що Україна єдина, може слугувати, зокрема, й одночасне висунення лозунгу незалежної, самостійної України у 1895 р. А. Бачинським у Львові та М. Міхновським у Києві.

Державотворчі процеси, що тривали наприкінці XX ст., призвели до становлення в Україні незалежності. Звісно, цьому посприяли фактори, які активізували самостійність і суверенність у державі. Тут визначне місце у державницькому процесі належало Народному Руху України.

Л. Євпатова та Г. Парієнко, розглядаючи процес формування багатопартійної системи в Україні, виявили певні особливості, притаманні саме Українській державі: по-перше, ці партії виникли в умовах майже сімдесятирічного відриву народу від політики, тобто відсутності у масах політичного досвіду. По-друге, перші громадські об'єднання, які спочатку проголошували підтримку політики КПРС про перебудову. По-третє, швидкому оформленню та появі нових партій і рухів сприяло надзвичайне загострення соціально-економічної та політичної ситуації у країні. Відбувалися інтенсивні процеси формування лідерів народних хвиль.

Розвиток і початкова діяльність неформального руху на території України починається ще у 1988 р. О. Бойко виокремив наступні сім особливостей і рис неформальних об'єднань: 1. Стихійний процес формування; 2. Розбудова неформальних структур «знизу» під впливом народної ініціативи; 3. Об'єднання громадян на основі спільних інтересів та особистих стосунків; 4. Відсутність на початковому етапі чіткої регламентованої діяльності; 5. Обрання, а не призначення, лідера на основі визнання його авторитету та компетентності у відповідному виді діяльності; 6. Консолідація на основі демократичних засад; 7. Порівняно значний ступінь самостійності та незалежності від державних і політичних структур. Ще донедавна одноманітне життя радянських людей набувало своєї строкатості.

Починаючи з другої половини 1980-х років, усе гостріше відчувалися кризові явища у комуністичній ідеології, що, зрозуміло, позначалося і на становищі УРСР. У цей же час починає різко зростати Народний Рух України, поступово перетворюється в організацію ідеологічну.

Історія зародження Народного Руху України у місті Миколаєві починається з Асоціації «Зелений світ», що швидко перетворилася у громадсько-екологічний рух, який бере свій початок у Миколаївській області з кінця 1980-х рр. Це стало приводом для поступового переформування у політичну

партію, що згодом отримала назву НРУ. З початку 1990 р. до Миколаївської обласної Ради стали обирати представників від екологічної асоціації «Зелений світ». Різні питання вирішуватимуться сесією обласної Ради, буде прийнята обласна програма «Екологія» про створення заповідного об'єкта «Гранітно-Степове Побужжя».

Але втручання, обмежень та ін. довго чекати не довелося, а за архівними даними, з'являються навіть перші заборони діяльності Руху. Так, за рішенням виконкому Миколаївської міської Ради народних депутатів № 266 від 18 серпня 1989 р. накладено заборону на проведення установчої конференції Миколаївської регіональної організації Народного Руху України за перебудову. Послідували й інші обмеження, застереження, попередження тощо.

Коли ж з'явилися неформальні об'єднання у Миколаївській області, то з подачі секретаря Миколаївського обкому Компартії України Л. Шараєва ухвалено постанову від 21 лютого 1989 р. про план роботи з виконання завдань ЦК КПРС від 30 січня 1989 р.: «Про заходи з протидії спробам антисоціалістичних елементів створити опозиційні політичні структури». У цій постанові визначені наступні положення:

1. У відділах обкому, міськкомів, райкомів партії розглянути питання, пов'язані з діяльністю самодіяльних об'єднань і неформальних організацій, проаналізувати їх статuti, програми, участь у їх роботі комуністів, комсомольців. Виробити політичні методи партійного впливу.

2. Створити групи при партійних комітетах з числа кваліфікованих фахівців для оперативного аналізу процесів, що відбуваються у суспільному житті області, міст і районів. Практикувати проведення за їх участі зустрічей і виступів у трудових колективах, за місцем проживання, у навчальних закладах, на мітингах.

3. При проведенні апаратного навчання в обкомі, міськкомах і райкомах партії періодично інформувати партійних працівників про обстановку в області, містах і районах, що стосується ідейно-шкідливих, об'єктивно спрямованих на зрив перебудови дій екстремістських елементів.

4. У ході підготовки та проведення виборів народних депутатів проводити за участі партійного, радянського активу, спеціалістів акції з розвінчання та нейтралізації протиправних і безвідповідальних заяв, які допускаються екстремістські налаштованими елементами.

5. Продовжити практику регулярної зустрічі секретарів обкому партії, голови та заступників голови обласного виконкому з членами письменницької організації, журналістами, представниками творчої інтелігенції.

6. Розглянути в обкомі комсомолу питання, пов'язані з участю молоді у неформальних організаціях, при необхідності налагодити персональну роботу з молоддю, яка потрапила під вплив екстремістські налаштованих осіб.

Працівники обкому, Миколаївського міськкому, райкомів партії брали участь у засіданнях, де велася роз'яснювальна робота щодо нагальних питань міста Миколаєва. На суботниках і недільниках затверджені відповідальні з числа апарату ідеологічного відділу обкому партії, останні вступили у дебати з представниками Миколаївської крайової організації НРУ, намагаючись локалізувати рухівські акції, все робилося для того, щоб взяти під контроль її роботу та, відповідно, спрямувати їх діяльність. Все це говорить про серйозність з якою компартія ставилася до новостворених організацій.

У зв'язку з постійними утисками діяльності Миколаївської крайової організації Народного Руху України як у внутрішній, так і в зовнішній діяльності, рухівці подали скарги у комісію обласної Ради народних депутатів з питань гласності, засобів масової інформації та зв'язках з громадськими організаціями, що ґрунтувалися на двох статтях – 21, 22 Закону СРСР про пресу, й інші засоби масової інформації. Вони свідчили, зокрема, що «розповсюдження продукції засобів масової інформації здійснюється видавцем безпосередньо або на договірних засадах підприємствами зв'язку, іншими організаціями, а також громадянами. Перешкоджання здійснюваному на законній підставі розповсюдженню продукції засобів масової інформації, у тому числі шляхом вилучення тиражу чи його частини, не допускається, бо тільки це можливе на підставі законного рішення суду». Як бачимо, важко народжувалися паростки демократії.

Внаслідок вирішення цієї проблеми, коли не дозволяли розповсюдження правдивої інформації у широкі маси, все ж виділялися спеціальні кіоски, де можна придбати такого роду літературу.

На одному із засідань комісії, де розв'язувалися питання щодо вдосконалення діяльності Ради, розглядалися наступні пропозиції та зауваження (для прикладу наведемо декілька з них):

1. Створити в області надзвичайний антиСНІДовий комітет. 2. Заборонити будівництво атомних авіаносців у м. Миколаєві та їхнє завантаження атомним паливом. 3. Обласній раді народних депутатів забезпечити всі неформальні організації приміщеннями. Розібратися у причинах, за якими у заяві

з питання про представлення приміщення місцевому керівництву Народного Руху України й інші питання.

Як наслідок, дещо все ж вдалося втілити у життя. Водночас організація виступала з державотворчими пропозиціями, зокрема, стосовно впровадження української мови, традицій, культури, піднесення та зростання національної самосвідомості, які все відчутніше давали знати про себе. З об'єктивними процесами владі доводилося рахуватися.

За словами Ю. Діденка голови партії НРУ у м. Николаєві, партія НРУ зуміла домогтися того, що змогла організувати й очолити національно-визвольну хвилю українського народу у боротьбі за здобуття незалежності. У таких умовах Народному Рухові довелося зіткнутися з труднощами, які стало важко подолати, хоча реалізація їхньої мети пов'язана зі звільненням українського народу від важких випробувань, що випали на його долю, у боротьбі з тоталітарною системою, яка продовжувала калічити, нівечити все національне у свідомості та житті українського народу. Не всі важливі проблеми вдалося вирішити.

ІСТОРІЯ МИКОЛАЇВСЬКОГО СУДНОБУДІВНОГО ЗАВОДУ «ОКЕАН» ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 1960-х – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 1980-х рр.

Олександр Усиков

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, здобувач
Україна, 54030, м. Николаїв, вул. Нікольська, 24
e-mail: usikovoo@gmail.com

Застосування принципово нових технологій на миколаївському суднобудівному заводі «Океан» гарантувало високі темпи зростання обсягів виробництва. Так, у 1960-1967 рр. випуск валової продукції зростав щорічно більш ніж на 12%. У даний період колектив заводу домігся найбільшої фондовіддачі. Блоковий метод побудови, а також побудова двох висотних прольотів для збірки полукорпусів у закритих приміщеннях дозволили поліпшити умови складально-зварювальних і монтажних робіт, взяти на озброєння у корпусному виробництві низку прогресивних технологічних процесів. За створення та впровадження нових засобів механізації та планів наукової організації праці більше 30 океанівців удостоїлися медалей ВДНГ СРСР, а сам завод – восьми дипломів ВДНГ і двох почесних дипломів Президії Всесоюзної торгової палати. За зразкову працю та виконання соцзобов'язань колективу підприємства вручено грамоту Міністерства суднобудівної промисловості та ЦК профспілки. Понад 100 заводчан отримали урядові нагороди. Судна типу «Таврія», замовлені Міністерством рибного господарства, відповідали кращим світовим досягненням 1960-х рр. і частково будувалися для зовнішнього ринку (НДР, Гана, Греція).

Крупносерійне будівництво безперечно покращило економіку заводу, але, з іншого боку, така спеціалізація позбавила колектив мобільності у разі зміни виробничої програми. Тенденція вузької спрямованості та розрахунок на чергову велику партію траулерів нового типу принесли заводу багато несподіванок. Через конструктивні прорахунки проектувальників і бюрократичний підхід при прийманні головного судна завод опинився у винятково складній ситуації. Не маючи інших замовлень, корабели позбулися господарського маневру, і тільки ініціативне рішення про якнайшвидшу переробку плюс пошук апробованих замовлень на інших підприємствах врятували становище. За короткий час зусиллями всього колективу вдалося організувати виробництво нової продукції (лісовозів) та одночасно вирішити питання про модернізацію і подальше продовження випуску серії траулерів. Модернізовані траулери типу «Алтай» ефективно працювали на промислах і за підсумками змагання у Мурманському управлінні Рибфлоту зайняли призові місця.

1967 р. знаменний тим, що Рада Міністрів СРСР затвердила комплексне проектне завдання на розширення та реконструкцію заводу, у результаті чого ставилося можливим створення таких нових виробничих об'єктів, як блок цехів для виготовлення і збірки великих секцій, сухий док, що дозволив будувати великотоннажні судна. Рішення про будівництво протягом IX п'ятирічки серії найбільших у країні судів для навалювальних вантажів водотоннажністю 63 тис. т колектив заводу «Океан» сприйняв як персональне завдання. Після ретельного аналі-